

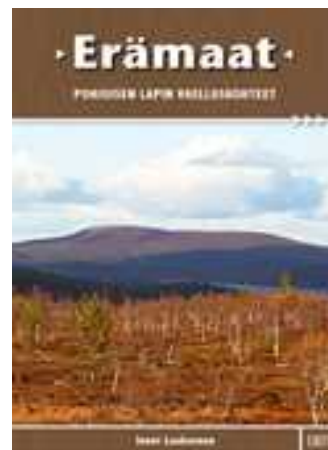
Jouni Laaksonen

Erämaat – pohjoisen Lapin vaelluskohteet

Edita 2010

Kerään tälle sivulle kirjan arvosteluja eri lehdistä. Arviot ovat aikajärjestyksessä, tuorein ylinnä ja vanhin alinna.

www.iki.fi/jel/at/kirjat.htm

Erä-lehti 4/2011 (lyhentäen):

Retkelle pohjoisiin erämaihin

Jouni Laaksonen *Erämaat – pohjoisen Lapin vaelluskohteet* on hieno ja lukemisen arvoinen retkeilykirja.

Jouni on uudistanut onnistuneesti retkeilyoppaiden perinnettä. Tällaisia kirjoja on ensimmäisestä suomalaisesta retkeilyoppaasta saakka (August Ramsay 1891) vaivannut kaksijakoisuus. Toisen osan muodostaneet kuvaukset retkeilymaastojen peruspiirteistä, myöhemmin myös palvelurakenteista, toisen osan taas neuvot, kuinka retkeilijän tulee erämaassa toimia selviytyäkseen. Mitä lähemmäs nykyaikaa on tultu, sen ulkokohtaisempaa näistä ohjeista on tullut ja sen kammottavammaksi luettavaksi kirjat ovat muuttuneet.

Jouni on onnistunut kytkemään nämä kaksi elementtiä uudella tavalla ja siksi lähestymään kirjallisuuden lajityypin alkulähteitä. Siksi kirjaa on mukava lukea.

Jouni kuvaa 19 Lapin erämaan peruspiirteet ja

Luonnon Tutkija 4/2010, Pertti Koskimies (lyhentäen):

Jouni Laaksonen on retkeilyoppaisiin ja -artikkeleihin keskittynyt toimittaja ja ammattimainen vaeltaja, ja siksi hänen oppaansa edustavat parasta laatua. Erämaita esittelevä opas rajoittuu Lapin läänin pohjoisosiin, sillä eipähän etelämpänä nykymääritelmän mukaisia erämaita löydykään.

Laaksonen kuvaa asiantuntevasti kunkin erämaa-alueen luonnonpiirteitä ja kulttuurihistoriaa. Näyttävimmät nähtävyydet, reitit, tuvat ja muut retkeilyä helpottavat rakenteet, pitkälle

palvelut. Asiatietojen jälkeen jokaiseen erämaahan liittyy tarina-ainesta omilta retkiltä.

Kokonaisuutena tarinat kertovat asiantuntevasti vaellusretkeilyn peruspiirteet, mitä eri vuodenaikoina, eri sääoloissa ja erilaisin varustein voi kohdata.

Ansiokasta on, että kirja neuvoo kokemattomampaa vaeltajaa lukuelämyksen kannalta ainoalla oikealla tavalla – kertomalla retken kulusta ja säästä, kirjoittajan itsensä tekemistä virheistä ja itse havaitsemistaan ja retkillä kuulemistaan oivalluksista.

Retkeilytaitoja ei voi oppia kirjoista. Jokainen oppii ne vähitellen omista kokemuksistaan. On vain hiukan perehdyttävä asiaan, lähdeittävä liikkeelle sekä annettava järjen ja nöyryyden kantaa. Jos ei luule itsestään liikoja, erämaa on kaikkina vuodenaikoina Suomen turvallisin paikka.

Kun haluat mennä vaellukselle Lappiin, lue ensin Jounin kirja. Se kertoo Lapin erämaista minkä lupaa ja antaa viisaita käytännön neuvoja.

vaellukselle soveltuvat lähtöpaikat ja opastusta päivätaipaleisiin löytää niitä kaipaava.

Parasta ja omintakeisinta teoksessa on kuitenkin Laaksonen kertomat henkilökohtaiset kokemukset ja elämykset kaikkina vuodenaikoina ja kaikkiin erämaihin vuosien varrella tehdyiltä, viikkojakin kestäneiltä vaelluksilta. Punnittua ja opiksi otettavaa, persoonallista ja houkuttelevasti kirjoitettua kerrottavaa riittää joka kuukaudeksi. Tätä retkeilykirjaa pidän kiintoisimpana viime vuosien tarjonnasta.

Saariselän Sanomat 3/2010, Vesa Luhta (lyhentäen):

Uusi hieno retkeilyteos

Jouni Laaksonen on tehnyt viime vuosina useita opaskirjoja eräretkeilijöiden iloksi. Viime keväänä häneltä ilmestyi uusiin "Erämaat – pohjoisen Lapin vaelluskohteet", jossa hän käy läpi maamme erämaa-alueita, mutta sisällyttää kirjaansa myös pohjoisimman Lapin kaikki muutkin laajat suojelu-alueet, kuten kansallispuistot. Erinomaisena lisänä Laaksonen käy läpi myös laajoja vanhojen metsien suojelukohteita Metsä-Lapin pohjoisreunalla – monethan näistä ovat jääneet retkeilijöille tuiki tuntemattomiksi. Tällaisia ovat mm. Koitelaisen-kaira, Vintilänkaira ja Pomokaira. Laaksosesta onkin tulossa hyvää vauhtia uuden retkeilykuvapöytäkirjan Kullervo Kemppinen.

Rakenteeltaan Laaksonen kirja juoksuuttaa lukijaa vuorotellen erämaisten alueitten esittelyssä faktoineen, ja vuoroin syventäen lukijalle alueiden sisintä olemusta retkitarinoittensa kautta. Ratkaisu on yllättävän toimiva.

Laaksonen ote on kaavamaisesta iloisesti poik-

Retki-lehti 5/2010

Vanhan liiton Lapinkuvaus

Ensireaktioni Jouni Laaksonen omiin vaellustarinoihin Lapin erämaiden opaskirjassa oli kielteinen. Asiaan tarkemmin syvennyttyäni käsittelytapa osoittautuikin erittäin onnistuneeksi. Lapin kohteista ja erämaista on vuosikymmenien aikana kirjoitettu paljonkin, ja voisi ajatella, ettei esimerkiksi Kevo ole muuttunut vuosien varrella mitenkään.

Ehkä ei, mutta siksi Laaksonen lähestymistapa onkin mielenkiintoinen. Opaskirjassa kuvataan polut ja taukopaikat kuten kuuluukin, mutta omakohtaiset kokemukset ja kertomukset tuovat alueen lähemmäksi lukijaa. On eri asia lukea reitin kiemurtelevan vaivaiskoivikossa 20 kilometriä kuin jonkun kertovan, miten ne kilometrit on taivaltanut.

Paikalle haikaileva voi tehdä tarkempia

Latu & Polku 3/2010 (lyhentäen)

Opas Lapin erämaihin

Latu & Polku -lehden avustajanakin toimiva retkeilykirjailija Jouni Laaksonen on koontanut Lappitietonsa ja laatinut oppaan Lapin erämaista.

Kirja on sisällöltään kaksijakoinen: kunkin erämaan faktaosuuden jälkeen seuraa tarinaosuus, kertomuksia alueille eri vuodenaikoina tehdyiltä vaelluksilta. Jokainen kuukausi on edustettuna tarinoissa, mutta 27 vaelluksen joukossa eniten edustettuna on huhtikuu, sitten kesä- ja elokuu. Läpi melkein koko kirjan kulkee marras-joulukuussa toteutettu pyykiltä pyykille -vaellus kolmen valtakunnan rajapyykkien välillä.

Kunkin erämaan faktaosuus avataan koosteella

keava. Erityisen kiitettävää ovat hänen argumenttinsa luonnonsuojelun puolesta. Laaksonen ei sorru syntiin, jossa diplomaattisesti pyritään ymmärtämään hienojen retkeilyalueiden siirtymistä tehometsätalouden piiriin.

Laaksonen on myös oivaltanut, että eräretki on useimmiten tutkimusmatka toisenlaiseen todellisuuteen, ja että se on eräänlainen hienoviriteinen henkinen tila. Teoksen vapaakirjallisissa jaksoissa kiinnostavimpia ovatkin ne, joissa tekijä pohtii muutakin kuin menemistä ja tuleamista, päivän ruokaa tai säätilaa.

Erämaat-teos on ennen kaikkea retkeilykirja, jossa Laaksonen oma henkilökohtainen suhde luonnossa kulkemiseen ja olemiseen tulee vahvasti esille. Teoksen rivien väliin mahtuu samalla koko tekijän henkilöhistoria ja sen kehittyminen ihmissuhteineen.

Jouni Laaksonen uusi teos on kaikin puolin mainio. Se on taitettu hyvin, siinä on selkeät kartat alueista, alueitten tiedoissa on otettu huomioon myös mahdolliset muutokset käyttörajoituksissa. Kirjan kuvitus täyttää paikkansa.

suunnitelmia ja miettii omia lähtökohtiaan vaellusaluevalinnoissa tutustuessaan kirjoittajan konkreettisiin kokemuksiin ja havaintoihin. Kun niitä yhdistellään faktatietoon ja aluetta esittelevään karttaan, on matkasuunnitelmien tekeminen helppoa.

Laaksonen kirjat ovat aina olleet enemmän tietokirjoja kuin tarinaniskentää. Siksi tämä teos onkin piristävä poikkeus. Tiukan asiatekstin rinnalla vaellustarinat viidentoista vuoden ajalta ovat herkullista sanailua. Laaksonen avaa itsestään uusia puolia ja raottaa hieman yksityisyyden verhoa.

Kirja käy läpi Lapin erämaakohteita kertoen niistä kaiken oleellisen. Luonto, historia, tuvat ja reiti sekä kartat ja palvelut on esitelty kattavasti. On mielenkiintoista, miten Lapin moneen kertaan kalutuista kivelioista saadaan jälleen uusi erittäin upea kirja.

kulttuurihistoriallisista ja luonnonnähtävyyksistä, tupaluettelolla ja kartalla. Sitten seuraavat luonnon, kulttuurihistorian, tupien, reittien, lähtöpaikkojen, päiväretkikohteiden, karttojen ja taajamien palveluiden kuvaukset. Lisätietoruutuun on koottu myös kirjallisuusluetteloa ja nettiosoitteita.

Kun faktaosuutta täydennetään Laaksonen omilla vaelluskokemuksilla, kokonaisuudesta saa hyvän pohjan vaellusten suunnitteluun.

Yksi pieni puute kirjan taitossa löytyy: vaikka kullakin esitellyllä alueella on sivujen yläreunassa värikoodinsa, sitä ei ole laitettu sisällysluetteloon. Mutta muuten voi todeta, että viimeinkin on saatu ajantasainen opas Lapin erämaihin.

Nuorten Luonto 2/2010

Erämaan tutkimattomat polut

Erämaa alkaa 8 km päässä lähimmästä tiestä. Yleensä tältä etäisyydeltä tai kauempaa ei palata takaisin tielle yöpymättä maastossa.

Erämaat esittelee Suomen jäljellä olevat erämaat ja kunkin erityispiirteet maiseman ja retkeilymahdollisuuksien suhteen. Eri vuodenaajat ja hengästyttävän monimuotoiset kairat houkuttelevat kulkijaa myös kartoissa näkymättömille poluille.

Erämaat on poikkeuksellinen opaskirja siinä mielessä, että siinä vuorottelevat perinteiset tietokirjamaiset osuudet ja kirjoittajan omat vaellustarinat. Yllättävän sujuvasti ne sopivat samoihin kansiin. Tarinaosuudessa asiatieta karttuu varkain, kun taas opasosuudesta löytää helposti faktatiedot majapaikoista ja reiteistä.

Oppaassa viehättää paitsi Laaksosen aiemmista kirjoista tuttu luontoa kunnioittava perusasenne,

Aamulehti 8.5.2010 (lyhentäen)

Erämaa on vaeltajan paratiisi

Erämaa on laaja asumaton kaira, jossa ihmisen toiminta on vähäistä. Luonto on pääosin koskemattoman tuntuista, vaikka toki ihminen on käynyt kaikkialla. Erämaat ovat vaeltajan mekka ja toiviomaa.

Kuhmolainen Jouni Laaksonen on kokenut vaeltaja ja kirjoittaja, Erämaat on hänen viides teoksensa. Kirja on ammattilaisen työtä ja sen huoma.

Nykyään erämaita löytää vain pohjoisimmasta Lapista, kirja esittelee ne kaikki. Mukana ovat maamme 12 virallista erämaa-alueita ja pohjoiset kansallispuistot Lemmenjoki, Pallas-Ylläs ja Urho Kekkosen kansallispuisto. Laaksonen on käynyt myös Vintilänkairassa, Koitelaisessa ja Pomokairassa, vaikka ne eivät virallisia erämaa-alueita olekaan.

Kirja on kokolailla kattava, ja sen rakenne on mielenkiintoinen. Kohteista kerrotaan kaikki tarvittava tieto luonnonoloista, tuvista, kulkuyhteyksistä ja kartoista ja mahdollisista reiteistä. Virheitä ei ole sekaan juuri lipsahdellut.

Jokaisen kohde-esittelyn jälkeen on muutama

myös terve itseironia ja huumori. Hauskoja ovat kuvaukset vaikkapa reissujen tavaramerkeiksi muodostuvista hokemista tai läheltä piti -tilanteesta joenylityksessä.

Mukava on myös lukea kirjailijan elämän käänteistä, kuten vaellusharrastuksen jatkumisesta pienen lapsen kanssa. Lukijan erämaakipinän sytyttää viimeistään Pyykiltä pyykille -kertomus ystäväysten villin idean toteuttamisesta kaksikuuisena, suurimman osan erämaita halkaisevana vaelluksena.

Kirja tarjoaa myös vakavaa pohdiskelua erämaiden tulevaisuudesta ja niiden pirstoutumisuhkasta yhä uusien hankesuunnitelmien alla. Retkeilyn olemuksesta todetaan, että erämaissa vaeltaminen on yhtä aikaa kulkijaa järjissään pitävä perusasioiden ääreen palaaminen, mutta myös nykyihmisen nautiskelumahdollisuus olosuhteissa, joissa luonnonvaraiset eläimet ja kasvit elävät ääri rajoilla.

retkikuvaus, joissa lukija pääsee reissuun Laaksosen mukana.

Kirjoittaja teki vuosituhannen vaihteessa ystävänsä kanssa "Pyykiltä pyykille" -hiihtovaelluksen. Sen järjestyksen mukaan mennään kirjan alku. Reissu oli huima. Marraskuun alussa lähdettiin Nellimistä sukset olalla Vätsäriin ja uuden vuosituhannen puolella tultiin Käsivarren erämaasta Kilpisjärvelle. Tuhat kilometriä ja kahdeksan erämaata – monta kokemusta rikkaampana.

Kaunokirjallinen osuus on ehkä teoksen parasta antia. Tekstissä on tarkkaa maaston kuvausta, vahvoja tunnelmia erämaiden hiljaisuudesta ja omaa analyysiä luonnonsuojelusta ja retkeilystä. Seassa on tietoa vaikkapa talvitelttailun nikseistä tai kiintoisista käyntikohteista. Tärkeässä osassa ovat myös kirjoittajalle läheiset ihmiset. Vaeltaminen ei ole vain kävelemistä ja hiihtämistä. Se on myös elämyksiä ja ihmissuhteita.

Erämaat on kaunokirjallinen kohdeopas, tervetullut ja hieman erilainen kirja. Sitä lukiessa iskee ahneus päästä taas vaellukselle.

Outa - yhteinen retkeilylehti.

www.outa.fi 2/2010

Opas erämaihin

Kuhmolainen Jouni Laaksonen on kirjoittanut useita opaskirjoja retkeilijöille ja vaeltajille. Hänen tänä keväänä ilmestynyt uusin kirjansa Erämaat esittelee monipuolisesti pohjoisen Lapin vaelluskohteet. Teoksessa on huomioitu eri retkeilymuodot: lyhyet päiväretket, patikointi, lyhyet ja pitkät vaellukset, melonta ja talviretkeily. Myös erämaiden reuna-alueiden palvelut on esitelty.

Kirja on tarkoitettu niin retkeilijälle, vaeltajalle kuin matkailijallekin. Jokaisesta maamme 19 suurimmasta erämaasta esitellään opaskirjamaisesti luontoa, kulttuurihistoriaa, nähtävyyksiä ja retkeilijää hyödyttäviä palveluita. Lisäksi noin puolet kirjasta on kirjoittajan tarinoita omilta toteutuneilta retkiltä. Tämä kaksijakoinen ratkaisu on onnistunut. Ilman tarinoita kirja olisi kaavamainen ja kuivahko. Tarinat elävöittävät tekstin, saavat lukijan kiinnostumaan ja auttavat pääsemään sisälle erämaan sieluun. Tarinoissa kerrotaan jonkin verran myös vaeltamisen tekniikoista ja erätaidoista. Kaikki pohjoiset merkittävät erämaalueet on esitelty, myös pienet ja vähän tunnetut, ”ne hiljaisetkin” kuten Tsarmi, Vintilänkaira, Koitelaisenkaira ja Pomokaira. Pidän tätä hyvänä, koska eihän retkeilijä aina liiku suurissa ja maineikkaissa kohteissa. Ja kauneutta, nähtävää ja rauhaa löytyy kaikkialta.

Kirja on huolellisesti ja perusteellisesti tehty. Asiavirheitä ei löydy, kirjoitusvirheitäkin vain muutama. Karttapiirroksot ja kuvitus ovat onnistuneita.

Lainaus erään kämpän vieraskirjasta: ”Aapasuon kantavalla hangella ajatukset kulkevat omia latu

Keskisuomalainen 28.3.2010 (lyhentäen)

Lapin erämaat tutuiksi

Jouni Laaksonen vie lukijan nojatuolimatkalta Lapin viimeisiin erämaihin. Istualtaan, metriäkään liikkumatta syntyy vaellus ja elävä tunne mukana matkalla olosta. Oppaasta saa käsityksen mitä Lapin erämaissa samoaminen on eri vuodenaikoina. Laaksosen repussa on liuta kertomuksia ja tarinoita etelän ihmisille.

Kirjan [yhtenä] kehyskertomuksena kulkee vaellustarina, kun Laaksonen vaelsi yhdessä ystävänsä kanssa ”pyykitä pyykille” eli koko tuhannen kilometrin matkan itäiseltä kolmen valtakunnan rajapyykiltä vastaavalle läntiselle 35 kilon rinkka selässä ja [aluksi] sukset kannossa. Matkaa tuli paljon enemmän kuin linnuntietä, koska reissu tehtiin

jaan. Kevyttä olemista, fyysistä räsitystä, perusasioita. Silloin sitä onnea ei tarvitse etsiä. Se on tässä. Ehkä siihen havahtuu silloin, kun tee maisuuksissa hyvältä ja on saanut nuotiolla sukat kuivattua. Ja vaikka vaelluksilla on päämääränsä, niin tässä on yhtä hyvä kuin tuossa. Ei kiirettä, ei aina matkalla pois tai jonnekin”. Tällaisiin kokemuksiin Laaksosen Erämaat meitä johdattaa.

Voi olla, etteivät todella kokeneet vaeltajat saa paljoakaan uutta erämaiden esittelystä, mutta tuskin kukaan tuntee tutunkaan erämaan kaikkia mahdollisuuksia. Uusia virikkeitä tuleville retkeilleen kirjasta saa. Siksi Erämaat on tarpeellinen kirja sekä kokeneille että aloitteleville retkeilijöille.

Parasta Laaksosen kirjassa suuren tietomäärän lisäksi ovat tarinoihin sisältyvät pohdinnat, jotka ulottuvat kasvien ja muurahaisten tarkastelusta elämän tarkoituksen pohtimiseen saakka. Esimerkiksi: ”Retkeilyhän on vain turhanpäiväistä lomailua ja todellisuuspakoa... Retkeily ei toki sen enempää ole kuin harrastus. Mutta retkeily edistää luontosuhteen syntymistä ja säilymistä ja tätä kautta parantaa edellytyksiä luonnon suojelemiseen ja tämän maapallomme elinkelpoisena pitämiseen. Lisäksi oleskelu alkeellisissa oloissa, tapahtuupa se sitten retkellä erämaassa tai vaikka sähköttömällä kesämökillä, on oleellisen tärkeä järjissään pitäjä. Se laittaa elämän asioita tärkeysjärjestykseen. Niinä päivinä saa kokea mielihyvää siitä, että itse tekee jotain konkreettista ja aitoa, jotain millä on tarkoitus. Sytyttää tulen, joka lämmittää ja valaisee, ja valmistaa ruuan. Hakee purosta vettä, kun on jano. Mikä lopulta on todellista ja mikä todellisuuspakoa?”

Kannattaa lähteä erämaahan hyvän oppaan kanssa.

kiertäen Suomi-neidon päätä ja käsivartta.

Vaeltamisen riemu syntyy yksinolon tunteesta, kun samoaja voi kulkea päivätolkkulla tapaamatta muita ihmisiä tai edes ihmisjälkiä. Riemun hän kokee luonnon kauneudesta, löytyneistä kammiesta, autiotuvista tai vaikkapa sodanaikaisista lentokoneenhylyistä sekä erämaissa olevista kulttuurihistoriallisista nähtävyyksistä. Lapin erämaissa on aina eletty ja kuljettu.

Mikään aloittelijan opas Laaksosen kirja ei ole. Se ei neuvo varustautumiseen tai pakkaamiseen mutta antaa kyllä kuvan mitä vaelluksilla pitäisi olla mukana. Tarvitaan oikeat varusteet, huumoria väsymyksen hetkillä, suunnistustaitoa ja riittävästi lepoa rämpimisen sekä kulkemisen vastapainoksi.